

РОЛЬ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ У ФОРМУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Дробот Валерія Денисівна, студентка

Сумський державний університет, м. Суми

**Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри МЕП Денисенко Сергій
Іванович**

Сумський державний університет, м. Суми

У сучасних умовах глобалізації країни активно конкурують за залучення іноземних інвестицій, адже вони є важливим фактором економічного розвитку, сприяючи створенню робочих місць, технологічному прогресу та підвищенню добробуту в цілому. Водночас інвестори надають перевагу країнам із стабільним і передбачуваним правовим середовищем, яке часто формується під впливом міжнародно-правових механізмів. Метою цього дослідження є розгляд ролі таких механізмів у формуванні інвестиційної привабливості національної економіки.

Інвестиційна привабливість визначається як здатність країни привертати та утримувати довгострокові інвестиції, враховуючи економічні, політичні, правові та інституційні чинники (Китайчук, 2023). Її складовими є макроекономічна стабільність, ефективне державне управління, доступ до ринку, а також наявність сильного правового середовища – прозорості, передбачуваної та ефективної правової системи, яка забезпечує захист прав інвесторів та ефективне вирішення спорів.

Міжнародно-правові механізми регулювання інвестицій включають як двосторонні інвестиційні угоди (BITs), що забезпечують інвесторам різні гарантії, так і багатосторонні угоди, зокрема Угода СОТ ТРИМ, яка встановлює заборону на дискримінаційні заходи щодо іноземних інвесторів (Верховна Рада України, 1994). Важливу роль відіграють також міжнародні організації, зокрема ЮНСІТРАЛ, ЮНКТАД, МВФ і Світовий банк, які сприяють реформуванню національного інвестиційного законодавства та підтримують проекти правової гармонізації.

Захист прав інвесторів у міжнародному праві ґрунтується на принципах національного режиму, режиму найбільшого сприяння, захисту прав від прямих і непрямих форм експропріації, а також справедливого та рівного

ставлення. Важливим інструментом є міжнародний арбітраж, зокрема ICSID та механізми, передбачені Правилами ЮНСІТРАЛ (UNCITRAL, n.d.), які забезпечують неупереджений розгляд спорів між державами та інвесторами. Відомі інвестиційні спори, наприклад, у сфері енергетики, вже мали серйозний вплив на інвестиційний клімат окремих країн, спонукаючи їх до перегляду регуляторної політики. Міжнародно-правові зобов'язання сприяють гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, підвищуючи довіру інвесторів до юрисдикції. Серед важливих вимог – прозорість, верховенство права, захист прав власності та стабільність норм. Вони стають основою для формування довготривалого партнерства між інвесторами й державами.

У контексті України міжнародно-правові механізми мають стратегічне значення. Держава є стороною багатьох ВІТs, а також учасницею Договору до Енергетичної Хартії. Вона активно співпрацює з OCSID, ЮНСІТРАЛ та іншими міжнародними інституціями. Водночас, судова реформа, захист прав інвесторів, прозорість рішень держорганів залишаються викликами, які стримують приплив капіталу. Вирішення інвестиційних спорів, таких як спорт у сфері енергетики або інфраструктури, привертають увагу до потреби у вдосконаленні правового середовища.

Отже, міжнародно-правові механізми є ключовим інструментом формування позитивного інвестиційного іміджу держави. Їх належна імплементація, дотримання міжнародних стандартів та системне вдосконалення правової системи – критично важливі для залучення інвесторів. Рекомендовано активізувати участь у міжнародних форумах, укладати нові ВІТs, а також продовжити внутрішні реформи з метою зміцнення правової державності.

Список використаних джерел

Китайчук, Т. (2023). Інвестиційна привабливість: Теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*, 54. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781>

Верховна Рада України. (від 1994). *Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи* (TRIMs). URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_009#Text

UNCITRAL. (n.d.). UNCITRAL Arbitration Rules. United Nations Commission On International Trade Law. URL:

<https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/contractualtexts/arbitration>